

УДК 370.176

DOI:

Галина Білавич, доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки початкової освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника
Олеся Власій, кандидат технічних наук, доцент кафедри математики та інформатики і методики навчання Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника
Борис Савчук, доктор історичних наук, професор кафедри педагогіки та освітніх технологій імені Богдана Ступарика Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

ВПЛИВ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ОСВІТИ, ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ НА РОЗВИТОК РУХОВОЇ АКТИВНОСТІ ТА ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖЕННЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

Стаття присвячена впливу цифровізації освіти та дистанційного навчання на рухову діяльність здобувачів освіти. За результатами дослідження, автори стверджують, що щоденне перебування (по 6–9 год., а то й більше) за комп'ютером, гаджетом, телефоном із навчальною метою не сприяє фізичному, психічному, духовному, соціальному здоров'ю школярів та студентів, негативно впливає на їхню імунну систему, яка потребує особливої уваги в час поширення пандемії COVID-19. Зроблено висновок, що сучасним учням та студентам притаманний малорухливий спосіб життя, за останні півтора року відбулось зниження рівня їхньої рухової активності.

Ключові слова: рухова діяльність; дистанційне навчання; цифровізація освіти; здобувачі освіти; коронавірусна інфекція COVID-19; здоров'язбереження.

Табл. 1. Рис. 1. Літ. 7.

Halyna Bilavych, Doctor of Sciences (Pedagogy), Professor of the Pedagogy of Primary Education Department, Vasyl Stefanyk Precarpathian National University
Olesia Vlasii, Ph.D. (Engineering), Associate Professor of the Mathematics and Informatics and Methods of Teaching Department, Vasyl Stefanyk Precarpathian National University
Borys Savchuk, Doctor of Sciences (History), Professor of the Pedagogy and Educational Technologies Department named after Bohdan Stuparyk, Vasyl Stefanyk Precarpathian National University

THE INFLUENCE OF DIGITALIZATION OF EDUCATION, DISTANCE LEARNING ON THE DEVELOPMENT OF MOTOR ACTIVITY AND HEALTH CARE OF EDUCATORS

The article is devoted to the impact of digitalization of education, and distance learning on physical activity and health of students. According to the study, the authors claim that the daily stay (6–9 hours or more) on the computer, gadget, phone for educational purposes does not contribute to the physical, mental, spiritual or social health of students, this negatively affects their immune system, which needs special attention during the spread of the COVID-19 pandemic. Modern students are characterized by a sedentary lifestyle, over the past year and a half there has been a decrease in their level of physical activity. The problem of motor inactivity has reached global proportions. The main reason for this, according to the international researchers, is the lack of pupils' and students' sustained interest in physical activity; a significant (negative) impact on this process has a distance form of learning. The results of the survey of 4th grade students showed that almost 80 % of primary school students are passive about their own physical activity; usually spend their free time playing computer games, watching cartoons, socializing on social media, in front of the TV; only 20 % of boys in extracurricular activities are involved in sports, 5 % of girls go in for sports, while 22% attend choreography classes. More than 90 % of children do not exercise in the morning, 75 % of respondents admitted that exercise / exercise breaks are "dishonest" because "it's not interesting", "monotonous"; only 20 % of students indicated that they regularly play outdoors, run, play football and other games after school. The following survey data are of serious concern: younger students spend 6–8 hours on a computer / gadget studying and doing homework, 30 minutes – 1 hour for outdoor activities, and the same amount of time for physical activity. The same situation applies to students. These data encourage us to think about the problem of health of students, because active physical activity is a condition for the full development of personality, the key to a healthy lifestyle.

Keywords: physical activity; distance learning; digitalization of education; students; coronavirus infection COVID-19, health.

Постановка проблеми. Однією з основних соціально-педагогічних проблем, які актуалізуються за умов активного розвитку цифровізації освіти, дистанційного навчання, яке понад півтора року триває в Україні у зв'язку з поширенням

коронавірусної інфекції COVID-19, є залучення школярів та студентів до рухової діяльності. Ситуація ускладнюється з огляду на те, що молодший шкільний вік є одним із найважливіших і переломних етапів у житті людини. Саме за цього періоду закладаються основи подальшого розвитку дитини, формується її особистість. Щоденне перебування (по 6–9 год., а то й більше) за комп'ютером, гаджетом, телефоном із навчальною метою не сприяє ані фізичному, ані психічному, ані духовному, ані соціальному здоров'ю учнів та студентів, негативно впливає на їхню імунну систему, яка потребує особливої уваги в час поширення пандемії COVID-19. Понад те, нині неприпустимо велика кількість учнів в Україні має не тільки слабку фізичну підготовленість, але і відхилення в стані здоров'я. Так, малорухливий спосіб життя притаманний 75,6 % сучасних міських дітей середнього шкільного віку. Крім того, за останні 5–7 років відбулось зниження рівня рухової активності дітей на 16,5 %, особливо це виражено з-поміж дівчат: у них імовірність вести малорухливий спосіб життя вища у 2,5 раза, аніж у хлопців [2]. Аналогічна ситуація і в державах ЄС: за даними представника ВООЗ Е. Енгельсмана, рухова неактивність посідає четверте місце в рейтингу чинників ризику смертності, вона є головною причиною 30 % серцево-судинних захворювань, 27 % цукрового діабету, 20 % хвороб кістково-м'язової системи (остеопороз та ін.), а також є важливим чинником ризику появи травм, психічних порушень (депресія, тривожність) [2]. Отже, проблема рухової неактивності набрала світових масштабів. Основна причина цього, як зазначають міжнародні дослідники [2; 6; 7], – у відсутність у дітей та юнацтва стійкого інтересу до рухової діяльності, а відтак і до занять фізичною культурою і спортом, вагомих (негативний) вплив на цей процес має дистанційна форма навчання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Про важливість фізичного розвитку дітей та юнацтва, студентів, формування стійкого інтересу до занять фізичною культурою та спортом ідеться в дослідженнях С. Бабюк [1], Я. Кравчук, Н. Войнаровської [3] та інших дослідників [5], однак порушена в назві статті проблема вченими глибоко не розглядалася, тому не є остаточно розв'язною і вимагає подальшої наукової та прикладної розробки, особливо за умов дистанційного навчання, яке склало виклик, сучасній системі освіти.

Мета статті полягає у здійсненні аналізу впливу дистанційного навчання, цифровізації освіти

на рухову активність та здоров'язбереження учнів і студентів.

Виклад основного матеріалу. Дослідження насамперед передбачало розроблення анкети для учнів 3–4-х класів. В опитуваних взяли участь 62 особи: 30 хлопчиків і 32 дівчинки з Івано-Франківська та Дрогобича. Анкета включала низку запитань, з-поміж яких: “Скільки часу Ти перебуваєш за комп'ютером/гаджетом, навчаючись та виконуючи домашні завдання?”, “Скільки часу Ти проводиш на свіжому повітрі?”, “Скільки часу займаєшся руховою діяльністю?”, “Які, на Твою думку, плюси і мінуси дистанційного навчання?”, “Чи займаються Твої батьки руховою активністю?”, “Чи практикують у Твоїй сім'ї заняття фізичною культурою і спортом?”, “Чи виконуєш Ти домашні завдання з фізичної культури?”, “Як Ти проводиш вільний час?”, “Чи виконуєш уранці фізкультурні вправи?”, “Чи займаєшся у позаурочний час спортом?”, “Чи дотримуєшся Ти карантинних вимог, займаючись руховою діяльністю на відкритому повітрі?”, “Як Ти ставишся до фізичної культури як навчального предмета?”, “Чи задоволений Ти уроками фізкультури у вашій школі під час дистанційного навчання?”, “Які розділи навчальної програми з фізичної культури Тобі цікаві?”, “Чи хотів би Ти, щоб уроків фізичної культури було більше?”, “На яких уроках учителі проводять фізкультхвилинку?”, “Чи вмикаєш Ти камеру на уроці фізичної культури?”. За допомогою статистичних даних проводили обробку та аналіз отриманих результатів анкетування.

Як засвідчили результати опитування (рис. 1), тільки 20% учнів систематично займаються спортом, домашні завдання з фізкультури виконують близько 5%. Результати анкетування (рис. 1) підтвердили тезу про те, що, на жаль, рівень рухової активності школярів за умов дистанційного навчання дедалі знижується і сягає критичного рівня.

Результати анкетування учнів 4-х класів показали, що майже 80% молодших школярів пасивно ставляться до власної рухової діяльності, заняття фізкультурою, вільний час зазвичай проводять за комп'ютерними іграми, переглядом мультфільмів, спілкуючись у соцмережах, перед телевизором; лише 20% хлопчиків у позаурочний час займаються у спортивних секціях, 5% дівчаток займаються спортом, натомість 22% відвідують хореографічні гуртки. Понад 90% дітей уранці не виконують фізкультурних вправ, 75% респондентів призналися, що фізкультхвилинка/фізкультпаузи виконують “несумлінно”, бо “це нецікаво”, “одноманітно”;

**ВПЛИВ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ОСВІТИ, ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ
НА РОЗВИТОК РУХОВОЇ АКТИВНОСТІ ТА ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖЕННЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ**

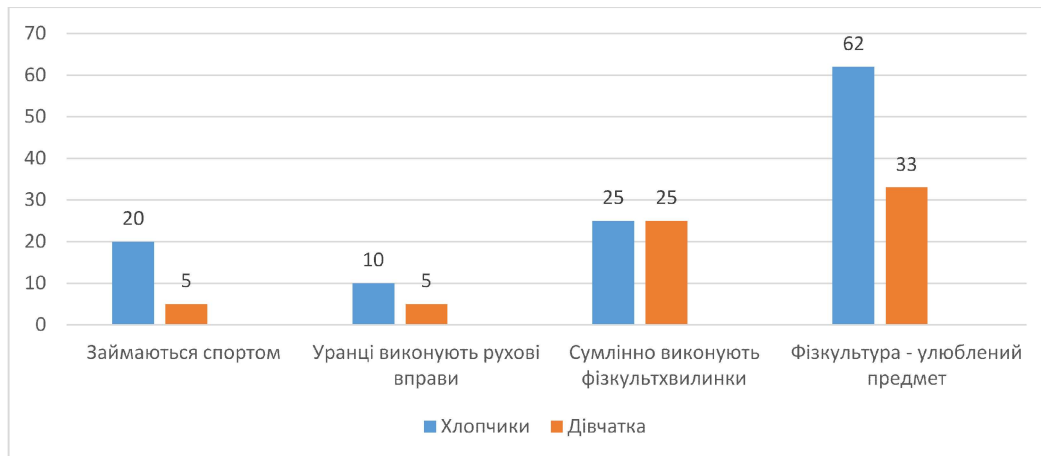

Рис. 1. Ставлення учнів 4-х класів до рухової діяльності

тільки 20 % учнів вказали, що систематично після школи граються на свіжому повітрі, бігають, грають у футбол та інші ігри. Тільки 62 % хлопчиків та 33 % дівчаток зазначили, що фізкультура є для них “один з улюблених предметів”. Насторожують відповіді дітей про час, який вони проводять за комп’ютером/гаджетом, навчаючись та виконуючи домашні завдання (6–8 год та більше), та час, який відводять для прогулянок на свіжому повітрі (30 хв – 1 год), руховій діяльності присвячують стільки ж часу. За результатами опитування, тільки 35 % батьків займаються руховою активністю, 15 % сімей практикують заняття фізичною культурою і спортом, 25 % дітей зазначили, що дотримуються карантинних вимог, займаючись руховою діяльністю на відкритому повітрі. До рухової діяльності, якою займаються, 45 % респондентів віднесли прогулянки на свіжому повітрі, прибирання вдома, велосипедні прогулянки, гру в бадмінтон, м’яч. Варто зазначити, що аналогічні дані ми отримали, опитуючи 28 студентів, які навчаються на педагогічному факультеті Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (ПНУ).

Ці дані спонукають замислитися над проблемою здоров’язбереження молодших школярів, адже активна рухова діяльність – умова повноцінного розвитку дитини, запорука здорового способу життя. Актуалізовані результати засвідчують, що великий відсоток четвертокласників пасивно ставляться до рухової діяльності. Зазвичай з-поміж респондентів найбільш мотивованими є ті школярі, які займаються спортом поза школою. Дані анкетування підтвердили висновки науковців про те, що за умов дистанційного навчання діти охоче

займаються ігровими видами спорту, саме в процесі гри в них з’являються позитивні емоції, формується інтерес до рухової активності.

Щоб глибше з’ясувати природу впливу дистанційного навчання на рухову активність учнів початкової школи, у ролі критеріїв сформованості інтересу дітей до рухової активності визначили: на рівні пізнавального компонента – обізнаність учнів про фізичну рухову активність, її значення для здоров’язбереження за умов пандемії та дистанційного навчання, на мотиваційному – спрямованість діяльності і готовність до неї, на емоційно-рефлексивному компоненті – емоційні переживання, що відображають ступінь і характер задоволеності, вміння виробляти навички осмислення значущості набутих знань і практичного досвіду фізкультурно-оздоровчої діяльності, аналізувати за допомогою порівняння рівня свого стану і рухової активності до здобуття певного результату і після цього.

Проаналізуємо окремі отримані результати. Для дослідження рівня пізнавального компонента була складена анкета “Виявлення рівня знань про здоров’я і здоровий спосіб життя (ЗСЖ)”. Після проведення анкетування результати аналізували за такими параметрами: уявлення про здоровий спосіб життя, поняття про режим дня і його організацію, роль рухової активності, спорту в житті дитини, знання правил гігієни за умов поширення коронавірусної інфекції COVID-19, важливість рухової активності за умов цифровізації освіти, санітарно-гігієнічні вимоги щодо користування засобами ІКТ. Ці параметри були виокремлені на основі аналізу психолого-педагогічної літератури та адаптовані до викликів сьогодення.

Аналіз анкет уможливив зробити висновок про те, що в 30 % учнів простежується низький рівень

ВПЛИВ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ОСВІТИ, ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ НА РОЗВИТОК РУХОВОЇ АКТИВНОСТІ ТА ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖЕННЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

за показником “Уявлення про ЗСЖ”, це означає, що діти не знають, поняття ЗСЖ. Середній рівень знань за показником “Уявлення про ЗСЖ” ми виявили у 40 % учнів, що свідчить про те, що діти знайомі з поняттями про рухову активність, здоровий спосіб життя та про спорт. Тільки в 30 % учнів простежується високий рівень знань за показником “Уявлення про ЗСЖ”, що свідчить про їхні повноцінні знання школярів про те, що таке здоровий спосіб життя, важливість рухової діяльності за умов навчання онлайн, поширення пандемії коронавірусу.

За показником знань про режим дня та його організацію 40 % учнів показали низький рівень, а це значить те, що вони не в змозі скласти режим дня, де вагоме місце посідає рухова активність, і успішно його дотримуватися. 40 % учнів показали середній рівень знань, а отже, знають основи складання режиму дня, важливості рухової активності, дотримання режиму дня. У 20 % учнів виявлено високий рівень знань за цим показником, що свідчить про наявність у цих учнів стійких знань: як скласти свій режим дня, як дотримуватися санітарно-гігієнічних норм під час дистанційного навчання, необхідність включати в режим дня рухову діяльність, вони в змозі самостійно його дотримуватися.

Аналізуючи результати відповідей респондентів щодо запитання про “Роль рухової діяльності, спорту в житті дитини”, можна зробити висновок, що 45 % опитаних дітей насправді не займаються і не люблять займатися спортом. 35 % учнів мають середній рівень, що свідчить про їхню часткову прихильність до рухової діяльності, фізичної культури та спорту, тобто вони займаються руховою діяльністю, але не систематично. У 20 % учнів із високим рівнем знань присутні систематичне фізичне навантаження, рухова діяльність.

Аналіз результатів щодо запитання “Знання правил гігієни за умов навчання онлайн, карантину” показав, що 40 % респондентів з низьким рівнем не знають або не вважають за необхідне дотримуватися правил гігієни, не вважають на обмеження щодо користування гаджетами та комп’ютером. 40 % школярів мають середній рівень знань щодо аналізованого параметра, отже, знають не всі правила гігієни і не завжди їх дотримуються. 20 % учнів мають високий рівень знань, а отже привчені систематично дотримуватися правил особистої гігієни, санітарно-гігієнічних вимог під час навчання онлайн, занять фізичною культурою і спортом у соціумі.

Отже, аналіз результатів анкетування щодо

виявлення рівня знань про здоровий спосіб життя засвідчив, що у великій кількості молодших школярів не сформовано чітке уявлення про здоровий спосіб життя, роль у ньому рухової активності, важливості занять фізичною культурою за умов навчання онлайн, поширення пандемії коронавірусу, при цьому в них простежується середній рівень знань про режим дня, його організацію та про роль рухової активності в житті, і такий же рівень знань правил гігієни за умов дистанційного навчання та дотримання карантинних вимог. Низький рівень інтересу в дітей молодшого шкільного віку до занять фізичною культурою та спортом за показниками пізнавального критерію виявлений у 30 % респондентів.

Саме тому за умов поширення пандемії коронавірусу та запровадження внаслідок цього дистанційного навчання теоретичне обґрунтування проблематики формування інтересу здобувачів освіти до рухової активності та здоров’язбереження є досить актуальною проблемою. З огляду на це була створена програма, спрямована на розвиток рухової активності учнів за умов дистанційного навчання та карантину, пов’язаного з поширенням пандемії. Її проводили в Університеті обдарованої дитини (УОД), що діє при Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника (керівник – професор Г. Білавич) [4]. Більш докладно цей аспект висвітлено в окремій нашій публікації) [5]. Наразі зазначимо, що за даними очільниці ІТ-школи О. Власій, результати опитаних нею батьків стверджують, що завдяки онлайн-проекту “УОД-2020” “їхні діти багато навчилися, зокрема й щодо гігієнічних норм використання комп’ютера та гаджета (87 % респондентів), 13 % батьків зазнали труднощів із підтримкою навчання дітей онлайн, однак подолання цих труднощів навіть для дорослих виявилось пізнавальним. Близько 60% респондентів (як батьків, так і дітей) вважають, що онлайн-навчання відкриває більше можливостей для пізнання, а 16 % – що вчитися онлайн зручно у зв’язку із гнучкістю графіка навчання. На запитання, чи доцільно волонтерам УОД і надалі пропонувати онлайн-заняття, 100 % респондентів (як батьків, так і дітей), дали ствердну відповідь: “Так, звісно, це цікаво” [4].

Одним із завдань дослідження стало з’ясування ставлення здобувачів вищої освіти до дистанційного навчання. Увиразнимо окремі його результати, табл. 1 містить типові відповіді студентів на запитання про позитивні і негативні сторони дистанційного навчання.

**ВПЛИВ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ОСВІТИ, ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ
НА РОЗВИТОК РУХОВОЇ АКТИВНОСТІ ТА ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖЕННЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ**

Таблиця 1.

Ставлення здобувачів вищої освіти до дистанційного навчання

Плюси дистанційного навчання	Мінуси дистанційного навчання
<p>Можливість перебувати вдома з батьками. Комфорт та сприятлива для навчання атмосфера. Можливість уникнути коронавірусу. Можливість скоригувати свій час. З'явилися можливості довше поспати, краще харчуватися, більше відпочивати. Економити кошти на проїзд, проживання, харчування, одяг, взуття тощо. Можливість працювати з додатковими матеріалами. Удосконалення навичок роботи з комп'ютером. Великі можливості для самоосвіти. Інтенсивний саморозвиток за рахунок вивільнення часу, який витрачали на транспорт, пересування тощо. Можливість персональної освітньої траєкторії. Більш об'єктивне оцінювання знань. Не потрібно відпрошуватися, якщо навчаєшся деінде, оскільки можна поєднати навчання. Можливість навчатися в двох і більше закладах. Є можливість уникнути зайвого спілкування з небажаними людьми. Можливість побути вдома з батьками, насолодитися спілкуванням зі шкільними друзями, родиною. Можливість своєчасного та здорового харчування тощо. Є можливість для читання, улюблених занять. Економія грошей на ксерокопії навчальних матеріалів, їх друк тощо. Є можливість працювати з додатковими онлайн матеріалами. Є можливість для саморозвитку за рахунок вивільнення часу, який витрачали, до прикладу, на транспорт, пересування, виховні заходи, бесіди, громадські справи в університеті тощо. Є можливість для навчання у двох і більше закладах. Більш об'єктивне оцінювання знань. Можна паралельно здобувати знання чи бути присутнім ще на якихось заняттях, курсах, вебінарах тощо.</p>	<p>Відсутність соціалізації. Брак живого спілкування. Відсутність контактів із друзями. Відсутність живого спілкування з викладачами. Великий обсяг матеріалу для опрацювання. Багато самостійної роботи. Гаджетизація життя. Сидячий спосіб життя. Усне мовлення відсувається на задній план. Потреба в новому якісному комп'ютері. Проблеми з мережею Інтернет. Проблеми з електропостачанням. Надмірний обсяг письмових завдань.</p>

Отже, як бачимо, студенти неоднозначно ставляться до дистанційного навчання, однак більшість з них виокремлюють понад двадцять переваг, пов'язаних не тільки з побутом, а й самоосвітою, саморозвитком. Також студенти

усвідомлюють негативні наслідки дистанційного навчання, пов'язані з руховою неактивністю, загрозою для збереження здоров'я. Робимо висновок, що дистанційна система навчання – це реальність, вона є об'єктивним явищем, має

**ВПЛИВ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ОСВІТИ, ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ
НА РОЗВИТОК РУХОВОЇ АКТИВНОСТІ ТА ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖЕННЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ**

позитивні й негативні сторони. За умов пандемії коронавірусу – це одна з найбезпечніших форм здобуття освіти, тому важливо її вдосконалювати та прагнути забезпечити здобувачам освіти умови для здоров'язбереження.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Сьогодні важливою соціально-педагогічною проблемою, яка актуалізувалася за умов активного розвитку цифровізації освіти та дистанційного навчання, спричиненого поширенням коронавірусної інфекції COVID-19, є залучення школярів та студентів до рухової діяльності. За результатами впливу дистанційного навчання на рухову активність здобувачів освіти, зроблено висновок, що за умов цифровізації освіти дедалі знижується і сягає критичного рівня інтерес до фізичних вправ, активного відпочинку. Оскільки навчальна діяльність для учнів та студентів є провідною, то за умов дистанційного навчання учні та студенти, вчителі та викладачі, батьки повинні пам'ятати про важливість формування правильної постави і фізичних якостей дітей та юнацтва, базових рухових умінь і оздоровлення загалом у процесі фізичного виховання, дотримання санітарно-гігієнічних вимог до використання комп'ютера, гаджета. Потреба в руховій активності учнів – висока й зумовлена віковими особливостями онтогенезу, однак сучасний соціум та навчання дистанційно цілеспрямовано ведуть до скорочення рухів дітей протягом дня. Розвиток рухової активності здобувачів освіти неможливий без формування у них інтересу до занять фізичною культурою і спортом. Цей аспект може стати предметом подальших наших наукових пошуків.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бабюк С. М. Формування інтересу до фізичної культури у молодших школярів шляхом використання нетрадиційних технологій. *Вісник Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Фізичне виховання, спорт і здоров'я людей*. 2015. № 8. С. 62–68.
2. Гозак С. В. Здоров'я дітей в умовах суспільних викликів. 2020. URL: <http://www.health.gov.ua/www.nsf/all/u03-01-03-03?opendocument>
3. Кравчук Я., Войнаровська Н. Стан та шляхи формування у школярів інтересу до фізичного виховання та спорту. *Physical Education, Sports and Health Culture in Modern Society*. 2017. № 2. С. 151–155.
4. Університет обдарованої дитини. URL: <https://kidsuniver.blogspot.com/>.

5. Bilavych H., Savchuk B., Bilavych I., Pantiuk M., Khalo Z. Formation of younger pupils' sustainable interest to take physical culture in outdoor education. *Society. Integration. Education. Proceedings of the international scientific conference*. 2020. Volume III. P. 73–84.

6. One in three children “not active enough”, finds sport survey. URL: <https://www.bbc.com/news/health-46456104> - 6 December 2018

7. The challenge of growing youth participation in sport. URL: <https://www.sportengland.org/media/10113/youth-insight-pack.pdf>

REFERENCES

1. Babiuk, S. (2015). Formuvannia interesu do fizychnoi kultury u molodshykh shkoliariv shliakhom vykorystannia netradytsiinykh tekhnolohii [Formation of interest in physical culture in junior high school students through the use of non-traditional technologies]. *Bulletin of Kamyanets-Podilsky National University named after Ivan Ogienko. Physical Education, Sports and Human Health*, no.8, pp.62–68. [in Ukrainian].
2. Hozak, S. V. (2020). Zdorovia ditei v umovakh suchasnykh vyklykiv [Children's health in the conditions of modern challenges]. Available at: <http://www.health.gov.ua/www.nsf/all/u03-01-03-03?opendocument> [in Ukrainian].
3. Kravchuk, Ya., & Voinarovska, N. (2017). Stan ta shliakhy formuvannia u shkoliariv interesu do fizychnoho vykhovannia ta sportu [Status and ways of forming students' interest in physical education and sports]. *Physical Education, Sports and Health Culture in Modern Society*, no.2, pp.151–155. [in Ukrainian].
4. Universytet obdarovanoi dytyny [University of the Gifted Child]. Available at: <https://kidsuniver.blogspot.com/>. [in Ukrainian].
5. Bilavych, H., Savchuk, B., Bilavych, I., Pantiuk, M., & Khalo, Z. (2020). Formation of younger pupils' sustainable interest to take physical culture in outdoor education. *Society. Integration. Education. Proceedings of the international scientific conference*, Vol. 3, pp.73–84. [in English].
6. One in three children “not active enough”, finds sport survey. Available at: <https://www.bbc.com/news/health-46456104> - 6 December 2018 [in English].
7. The challenge of growing youth participation in sport. Available at: <https://www.sportengland.org/media/10113/youth-insight-pack.pdf> [in English].

Стаття надійшла до редакції 23.11.2021